

270176 znaků s mezerami tj. 150 normostran / 349 tiskových stran,
v tom 4 mapy, 65 kresebných tabulí s keramikou, 33 tabulí s fotografiemi; Praha, 2016

Na úvod je třeba poznamenat, že autorka bohužel nemohla zkoumat zpracovávaný soubor *in autopsia*, neboť pokus vycestovat do uzbeckého Termezu (tj. získat grant, str. 37, pozn. 6) nevyšly a musela se proto spoléhat na dokumentaci české archeologické expedice, která materiál léta sbírala, pořízenou několika lidmi, často studenty, což samo o sobě přineslo jistou inkonsistenci ve způsobu kresebné a zejména popisné stránky této dokumentace (autorka toto diskutuje na str. 26–27 a 37–38). U tohoto typu dat to bezesporu představuje značnou nevýhodu.

Jazykově je práce velmi dobře zvládnuta, přestože si diplomantka zvolila angličtinu. Budeme-li se snažit, najdeme drobné nepřesnosti lexikální, např. označení práce samé jako „paper“ namísto „thesis“ (str. 24, 177) ukazuje, že autorka již myšlenkově směřovala k tolik potřebné publikaci zpracovávaného materiálu. Písemné prameny bych překládal raději „sources“ než „resources“ (str. 21).

Jen málokdy jsem se setkal s tak precizně zvládnutou prací z formálního hlediska: od jejího členění (viz Obsah str. 11–13), přes katalog, odkazy na použitou literaturu (jejíž seznam o 92 položkách str. 179–185 se však mírně odlišuje od standardu vyžadovaného ÚKAR, je však naprosto konzistentní), až po dokonalé obrazové tabulky a jejich seznamy. Hnidopich by našel skvrnky v podobě tu a tam použitých spojovníků namísto dlouhých pomlček.

Na začátku M. Kobierská stručně popisuje přírodní podmínky a historický vývoj v oblasti (str. 19–22). Čtenáře může trochu překvapit, že dějiny oblasti končí islamizací v raném středověku a nezmiňují se o mongolském vpádu v roce 1220, ani o výrazném období vlády Timurovců o dvě staletí později. Nepřesně jsou popisovány řeky v oblasti jako široké, třebaže jde o sice výrazná říční údolí, ale sotva znatelné vodoteče po většinu sezóny (str. 19). Stejně tak závlahový systém okolí Šerabádu není závislý na Šerabáddarji, ale na kanálech přivádějících vodu ze soudní Surchandarji (tamtéž).

Autorka pracovala s rozsáhlou cizojazyčnou literaturou a ukázala, že ji umí dobře použít i ocitovat, místy by ovšem neškodilo neodkazovat na první nalezenou práci, která nějaký fakt uvádí, ale jít po zdroji, který s ním přišel původně nebo jej dostatečně vyargumentoval: práce P. Tušlové z roku 2012 – jakkoliv výborná – určitě není pojednáním, které by odhalilo, že Baktirii se v raném středověku říkalo Tocharistán (navíc víme, že tomu tak bylo již v kušánské době!) (str. 21), stejně jako popularizační brožurka vydaná školitelem nemůže sloužit jako jeden ze základních zdrojů pro dějiny oblasti (str. 21).

Hlavní část práce začíná kapitolou 3.2 (str. 25), kde je stanovena a vysvětlena řada kroků/úkolů, které chce autorka řešit. Dále je popisován způsob dokumentace, provenience

a charakteristika nálezového souboru, včetně statistik. Jen pro zajímavost – autorka pracovala s 1025 keramickými fragmenty.

Autorčina pečlivost a systematická se projevuje v kapitole 3.4, kde je čtenář podrobně seznámen s postupy a metodami použitými při vytváření katalogu, stejně jako při vytváření tabulí s kresbami, jež autorka vytvořila sama na základě primární terénní dokumentace. Metody samotné analýzy keramiky jsou pojednány v kapitole 4 (str. 37–62), včetně ryze teoretických zamyšlení nad logikou typologizace podobných archeologických souborů. V praktickém uplatnění diskutovaných teoretických přístupů autorka nakonec musí slevit a pracovat (nebo se vůči ní vymezit) z části s přejatou jednoduchou typologií, založenou na morfologii nádoby a na posouzení materiálu/struktury/těsta (anglické *fabric*), která však nebyla vypracována T. Včelicovou (str. 53), nýbrž školitelem již při výzkumu lokality Džandavláttepa, jenž za ní nese odpovědnost v dobrém i zlém. Posouzení vhodnosti jednotlivých přístupů k analýze keramického materiálu nechám na oponentovi, neboť se necítím být nejpovolnější odborníkem na tomto poli. Osobně se kloním k názoru, že typologie založená na funkci nádoby v první úrovni a na jejím tvaru od té první úrovně odvislé bohatě splňuje nároky na zpracování keramického souboru, nota bene z povrchových nesystematických sběrů. V důsledku se při uplatnění zvolených postupů dostává autorka v kap. 7 k poměrně jemnému členění na klastry a skupiny, které dále datuje pomocí hledání dobře datovaných paralel. Zajímavé jsou pak především shrnující tabulky pro jednotlivé typy, kde snadno mohou vyskočit atypické příklady a anomálie (např. str. 131 či 142). Za drobný nedostatek v systematicce považuji chybějící odkaz na provenienci jednotlivých kusů v části 7 (z každé shrnující tabulky ovšem vysvítá, jak je na tom lokalita jako celek vzhledem k danému typu). Rovněž bych se přikláněl k jednoznačnějšímu určení datace v případech, jako je typ KP3.01 (str. 158; podobně matoucí je např. KP3.03 na str. 159), kde je publikovaných paralel zřejmé, že se jedná o achajmenovské období a že tedy předběžná datace do 3. století po Kr. není únosná. V každém případě je však kapitola 7 s rozpracovanou typologií a datací závažným příspěvkem k bádání o dějinách osídlení severní Baktrie, jak ukazuje shrnutí v tabulce na str. 174–175 (pro naprostou věrohodnost by bylo skvělé vidět váhu dokladů pro jednotlivá období, tj. kolik fragmentů na té které lokalitě lze spojit se se kterou fází).

Jako školitel bych přivítal podrobnější závěr práce, který by shrnul polemiky, rozvíjené v jednotlivých kapitolách a samozřejmě sdělil to podstatné o samotném vývoji keramické produkce v oáze: kdy se točilo na kruhu, kdy ne (a v jaké míře), kdy se keramika malovala, kdy se objevila glazura a jaká atd. a jak se toto všechno projevuje ve sledovaném souboru. Neškodilo by přičinit několik poznámek o vztahu vývoje ve studovaném regionu vzhledem k vývoji v oázách a na lokalitách, jejichž materiál byl použit pro srovnání a dataci (Baktra, Merv, Zartepa).

Mezi mapkami chybí taková, která by ukázala všechny sledované archeologické lokality: map. 3 ukazuje lokality vlastní Šerabádské oázy, ale sídliště v podhůří, které byly také zahrnuty do této práce, zde chybí. Na vině je zřejmě dlouhodobá diskuse mezi mnou a diplomantkou o

možném zúžení rozsahu práce právě na samotnou oázu, ke kterému ale nakonec nebylo přistoupeno.

Za touto magisterskou prací je obrovské množství mravenčí práce podepřené velmi systematickým myšlením, a třebaže k ní mám některé výhrady, navrhuji nakonec hodnocení blížící se stupni *výborně*.

V Čelákovících 5. 2. 2017

Ladislav Stančo